

Rättelse/komplettering

Dom, 2015-08-19

KONKURRENSVERKET	
2015 -09- 1 0	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

Rättelse, 2015-09-10

Beslutat av: rådmannen Ann Rittri

Som motpart ska rätteligen, i stället för Göteborgs Stads Upphandlings Aktiebolag, 556070-5054, anges Göteborgs Stad Stadsledningskontoret.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**

Avdelning 2 Enhet 11

DOM2015-08-19
Meddelad i
GöteborgMål nr
1821-15
1936-15**SÖKANDE**

1. Alfa Kommun & Landsting AB, 556549-2807

Ombud: Advokaten Jerker Alm
Advokatfirman Vinge KB
Box 1064
251 10 Helsingborg

2. IntraPhone AB, 556760-0159

Ombud: Ida-Maria Andersson
Tenders Sverige AB
Nygatan 34
582 19 Nyköping**MOTPART**

Göteborgs Stads Upphandlings Aktiebolag, 556070-5054

Ombud: Erik Lindskog
Göteborgs Stad Stadsledningskontoret
404 82 Göteborg**SAKEN**

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller ansökan om överprövning i mål nr 1821-15 och beslutar att upphandlingen ska göras om.

Förvaltningsrätten bifaller ansökan om överprövning i mål nr 1936-15 och beslutar att upphandlingen ska göras om.

Dok.Id 346653

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 53197 400 15 Göteborg	Sten Sturegatan 14	031 - 732 70 00	031 - 711 78 59	måndag – fredag 08:00-16:00
		E-post: forvaltningsrattenigoteborg@dom.se		

BAKGRUND

Göteborgs Stad (Göteborg) genomför en upphandling av *Verksamhetssystem för planering och uppföljning (PL-UPP)*, dnr 437/13. Av tilldelningsbeslut framgår att annat bolag än Alfa Kommun & Landsting AB och IntraPhone AB har tilldelats kontrakt.

YRKANDEN M.M.Mål 1821-15

Alfa Kommun & Landsting AB (Alfa) ansöker om överprövning och yrkar att upphandlingen ska göras om och anför i huvudsak följande. Upphandlingen genomförs som en förhandlad upphandling enligt LOU, dvs. med en ansökningsfas för kvalificering och urval av de som ska få lämna anbud och därefter en anbudsfas. Alfa blev inte utvalt att komma in med anbud i upphandlingen. Alfa erhöll ett besked från Göteborg att Alfa inte var formellt diskvalificerat, dvs. Alfa ansågs i sig ha klarat kvalificeringskraven. Alfa erhöll vidare ett utförligare beslutsprotokoll där Göteborg angivit skälen till förkastandet där det bland annat framgick att utvärderingsgruppen bedömt att Alfas erfarenheter kring implementationsprojekt av IT-stödet och därtill relevanta integrationer inte är nöjaktigt beskrivna, att beskrivningen är ofullständig beträffande ruttoptimeringens funktionalitet och att den i inbjudan efterfrågade beskrivningen av framtida strategi kring produkten på 3 års sikt inte gav tillräcklig vägledning. Alfa har uteslutits ur upphandlingen på osakliga grunder. Göteborg har meddelat Alfa att bolaget inte uteslutits på grund av bristande uppfyllelse av kvalificeringskraven men av beslutsprotokollet framgår att motiveringen i två av tre punkter hänför sig till kvalificeringskraven. Den av Göteborg använda metoden för urval/selektering av anbudsgivare är i strid med transparensprincipen och därmed även likabehandlingsprincipen. Metoden ger

ett alltför stort utrymme för godtycke. Enligt ansökningsinbjudan ska selekteringen av de som bjuds in att lämna anbud ske genom en samlad bedömning. Utnyttjandet av en sådan bedömning innebär i sig en godtycklighet. T.ex. har Kammarrätten i Stockholm i mål nr 7362-12 kommit fram till att användande av en samlad bedömning av anbuden vid upphandling av välfärdstjänster är i strid med gällande rätt. Göteborg anger att den samlade bedömningen är en bedömning av lämnade svar i förhållande till beskrivningarna av upphandlingsobjektet och stadens målbild. I den samlade bedömningen kommer bland annat sättet på vilket krav uppfylls samt omdömen från referenstagning att vägas in. Ytterligare helt okända faktorer kommer följaktligen också att vägas in i bedömningen. Redan vad nu anförts innebär att urvalsprocessen brister i transparens eftersom den ger stort utrymme för godtycke. Vad som utgör "stadens målbild" är delvis oklart. Bilagan "Behovsanalys" innehåller vissa allmänt beskrivna mål. Samtidigt finns i upphandlingen en handling benämnd "Läsanvisningar till bilagor" i vilken sägs att syftet med bilagehandlingarna (t.ex. behovsanalysen) är att de endast ska tjäna som information och även om krav på redogörelse kan anges i bilagorna så behövs inga redogörelser i ansökningskedet av upphandlingen. Alfa har först fått besked om att Alfa ansetts klara uppställda krav men att Alfa inte ansågs vara bland de mest intressanta anbuden. I beslutsprotokollet anges dock att två av tre punkter till varför Alfa inte har gått vidare i upphandlingen är direkt kopplade till kvalificeringskraven. Motiveringen att Alfa inte skulle ha tillräcklig erfarenhet av implementeringsprojekt har ingen som helst koppling till målbild utan enbart till två av kraven i avsnitt två i ansökningsinbjudan. Dessa krav avser redogörelse för erfarenheter från tidigare installationer samt erfarenhet av integration av IT-stöd. Dessa två krav är krav som dels avser kvalificeringen (dvs. inte ska ligga i den samlade bedömningen) och dels är de statiska, dvs. kravets innebörd är endast krav på en redogörelse som sådan. Det står inte ett ord om vilken nivå på erfarenhet som krävs, det står t.ex. inte att det ska vara ett visst antal projekt. Frågan om antal projekt kopplat till erfarenhet är att

man ska kunna uppvisa två installationer respektive två referensobjekt. Båda dessa krav är statiska, dvs. man uppfyller inte kraven bättre om man har fler referenser/projekt. Alfa har uppfyllt kraven. Det kan således konstateras att den motivering som Göteborg anför rörande erfarenhet inte är relevant eftersom Alfa uppfyller dessa statiska kvalificeringskrav och som en följd av att det avser kvalificeringskrav, någon koppling till en målbild finns inte. Den sista punkten i Göteborgs motivering säger att beskrivningen på produkten på tre års sikt inte ger tillräcklig vägledning. Även detta svar är kopplat till ett kvalificeringskrav, de krav som Göteborg förklarat att Alfa uppfyller. Precis som övriga kvalificeringskrav är detta ett statistiskt som efterfrågar en beskrivning av marknadsstrategi och produktutveckling på tre års sikt. Alfa har lämnat en beskrivning på sätt som framgår och kravet är uppfyllt. I Göteborgs behovsdokument finns orden marknadsstrategi och produktutveckling överhuvudtaget inte med. Den beskrivning som anbudsgivare ska lämna är inget som har samband med en målbild utan är ett kvalificerande krav som Alfa har uppfyllt. Det kan således konstateras att två av de punkter som Göteborg använder som motivering till att inte välja ut Alfa för anbudsgivning inte har med något mål att göra utan hänför sig till kvalificeringskrav, krav som Göteborg ansett att Alfa uppfyller. Vad gäller den tredje punkten har Göteborg anført att Alfa har lämnat en ofullständig beskrivning av delen om ruttoptimering. Denna punkt är den enda av de tre som har en koppling till behovsdokumentet. I detta talas om en av nio punkter om stödfunktion till planering. Beskrivningen är synnerligen kortfattad och ger inte någon mer uttömmande information om vad som efterfrågas. Göteborg har sedan från samtliga sökanden efterfrågat kompletterande information i denna del. Av motiveringen i delen ruttoptimering kan konstateras att Alfa inte fått någon redovisning av vad det är i Alfas upplägg som skulle vara sämre än konkurrenternas upplägg. Vidare gäller att det som Göteborg angivit i de två övriga punkterna hänför sig till irrelevanta skäl eftersom det är kvalificeringsdelar som Alfa har uppfyllt. Göteborgs skäl för att inte låta Alfa få lämna anbud är osakliga och i kom-

ination med att Göteborg använder sig av en samlad bedömning ger stort utrymme för godtycke och det föreligger därför brott mot LOU. Utöver ovanstående ska nämnas att Göteborg i villkoren har föreskrivit att fem stycken anbudsgivare ska väljas ut för anbudsgivning. Så har inte skett utan Göteborg valde att bjuda in sex stycken anbudsgivare. Alfa har lidit skada eftersom man på felaktiga grunder uteslutits från vidare deltagande i upphandlingen. Vidare gäller att metoden för urval av anbudsgivare är så godtycklig att vid en korrekt utformad modell för urval hade Alfa kunnat lämna ett mer preciserat anbud och därmed haft bättre möjligheter att bli utvald som anbudsgivare. Alfa har på grund av härav i vart fall riskerat att lida skada.

Göteborg bestrider Alfas yrkande och anför i huvudsak följande.

Upphandlingen har genomförts som en förhandlad förhandling där Göteborg efter en selektering bland de leverantörer som kvalificerat sig valde ut fem leverantörer som erbjöds att lämna anbud. Genom att fem leverantörer valdes ut kvarstod även efter selekteringen en effektiv konkurrens i upphandlingen. Den 3 juli 2014 meddelade en av anbudsgivarna att de drog sig ur upphandlingen. Eftersom detta skedde endast en kort tid efter att anbudsgivarna valts ut fanns en möjlighet att bjuda in en ersättare utan att tidplanen blev förskjuten. Efter förhandlingsfasen genomfördes en elektronisk auktion varefter kontraktet tilldelades.

I ansökningsinbjudan punkt 1.6.1 anges att metoden för selektering är att begränsning av antal sökande kommer att ske genom att de bästa ansökningarna väljs ut. Metoden förklaras under punkten 1.6.2 bland annat med att de "bästa" bygger på en samlad bedömning av lämnade svar jämfört med beskrivningen av upphandlingsobjektet och stadens målbild.

Alfa påstår i sin ansökan att man uteslutits på osakliga grunder vilket inte

är korrekt. Alfa har inte uteslutits ur upphandlingen. Alfa har inte blivit inbjuden att delta i det fortsatta förhandlade förfarandet eftersom man efter en bedömning i enlighet med ovan nämnd metod konstaterat att Alfas ansökan inte var lika bra som de fem som gick vidare. Det ska i sammanhanget särskilt observeras att frågan i målet inte rör tilldelningskriterier för slutlig tilldelning av kontrakt utan grunder för selektering vid ett förhandlat förfarande i successiva steg. Skillnaden mellan dessa två kriterier ligger bland annat i det att även efter selektering ska ett tillräckligt stort antal anbud kvarstå för att en effektiv konkurrens ska bibehållas. Det av Alfa nämnda rättsfallet rör tilldelningskriterier i en förenklad upphandling och är alltså inte relevant.

Alfa påstår att metoden är i strid med transparens- och likabehandlingsprinciperna vilket inte är korrekt. I LOU anges endast att den upphandlande myndigheten i annonsen ska ange vilka kriterier för selektering den avser att tillämpa. I förarbetena nämns att selekteringskriterierna ska vara objektiva och icke-diskriminerande. Av Alfas ansökan framgår inte på vilket sätt de angivna selekteringskriterierna skulle vara diskriminerande eller icke-objektiva. Det bör understrykas att selekteringen görs i ett inledande skede av upphandlingen, det är alltså inte möjligt att genomföra den på basis av färdiga anbud eller ett angivet förfrågningsunderlag. Den metod som valts av Göteborg innebär att en utvärderingsgrupp bestående av personer med särskild insikt i Göteborgs behov bedömer hur väl de inkomna anbuden motsvarar behoven. Med den valda metoden säkerställs att en tillräcklig bredd av möjliga tekniska lösningar erhålls inför anbudslämningen.

Alfa har uppfyllt kvalificeringskraven men har inte varit tillräckligt bra för att gå vidare. Påståendet att en upphandlande myndighet rent generellt inte kan selektera genom att välja "de bästa" anbuden som kvalificerat sig har inte stöd i LOU. Det finns inget generellt hinder mot en sådan hantering i

LOU eller gemenskapsrätten så länge de kriterier som valts ut är objektiva och icke-diskriminerande.

Alfa har inte visat på vilket sätt det bolaget har lidit skada av den aktuella selekteringsgrunden. Selekteringsprocessen har varit samma för samtliga leverantörer och några av dem hade under alla omständigheter behövt lämna för att uppnå det föreskrivna antalet om fem leverantörer. Att selektering skulle ske har vidare varit tydligt för leverantörerna när de lämnade in sina ansökningar och den har skett i enlighet med den beskrivning som lämnats och utan ovidkommande hänsyn.

Alfa anför i yttrande tilläggsvis i huvudsak följande.

Göteborgs påstående att skälet till att Alfa inte valts ut är att ansökan inte tillhörde "de bästa" är svårt att få ihop med de skäl Göteborg anfört i sin motivering. Gruppen som genomfört bedömningarna synes inte ha varit medveten om vad som legat i de olika delarna kvalificering och selektering. Göteborg har blandat ihop de båda momenten. Bedömningen i selekteringsdelen ska inte avse frågor om kvalificering eftersom kvalificeringsdelen är ett passerat stadium när selekteringsfasen genomförs. Den disharmoni som råder mellan Göteborgs påstående om varför Alfa inte valts ut och de skäl som Göteborg de facto angivit i sin motivering är i sig ett tillräckligt bevis för att anbudshandlingen vilar på osaklig grund. Det är fortfarande oklart vad Göteborg egentligen bygger sin bedömning på. Man anser att Alfa uppfyller kvalificeringskraven men hävdar i sin motivering att det finns brister i uppfyllelse av de krav som just är kvalificeringskrav. Det föreligger genom denna behandling ett brott mot likabehandlingsprincipen. Att inte skilja på de olika momenten i handlingen är ett direkt brott mot LOU och de grundläggande principerna.

Göteborg påstår att staden använt objektiva kriterier för urval av anbudsgivarna. Förhållandet är emellertid sådant att den av Göteborg valda metoden brister i två centrala avseenden. Dels ska Göteborg göra en samlad bedömning för att komma fram till vilka ansökningar som är de bästa och dels är de behov som ska utgöra bedömningsgrunden i flera avseenden knapphändigt beskrivna. Det som ska utgöra Göteborgs målbild är inte utvecklat på ett klart och tydligt sätt. Vidare sägs att Göteborg bland annat kommer att bedöma sättet för vilket krav uppfylls och omdömen från referenser. Att använda ord som bland annat visar direkt att selekteringsmodellen ger utrymme för godtyckliga bedömningar eftersom utvärderingsgruppen då kan lägga till omständigheter efter behag. Detta utrymme kan då utnyttjas olika i förhållande till olika sökanden.

Det är följaktligen inte så att Göteborg har använt objektiva kriterier i selekteringsmodellen. Redan ordalydelsen med samlad bedömning, bland annat och sammantaget visar att Göteborg har en selekteringsmodell som inte är förenlig med gällande rätt eftersom när angivna begrepp utgör en del i selekteringen föreligger ett otillåtet utrymme för godtycke. Detta utrymme för godtycke innebär att selekteringskriterierna inte är objektiva. I aktuellt fall kan också konstateras att modellen inte är tillräckligt stringent och objektiv. Om modellen uppfyllt ställda krav hade troligen inte selekteringen resulterat i en bedömning där kvalificering och selektering blandats ihop när ansökningar bedömts. Den oklara selekteringsmodellen har resulterat i att utvärderingsgruppen blandat ihop faserna i upphandlingen. Det har tagits ovidkommande hänsyn i selekteringsmomenten.

Selekteringsmetodiken med poängsättning har inte redovisats i ansökningsinbjudan utan har tillkommit först i efterhand. Det står klart att Göteborg i ansökningsinbjudan inte har klargjort vad som menas med de nivåer som Göteborg använt för bestämmande av poängen, d.v.s. vad som menas med under förväntan, som förväntat respektive över förväntan. Göteborg med-

ger att man inte följt sin selekteringsmodell då man, som det får förstås, inte vägt in referensuppgifter. Det sägs att man i görligaste mån valde att ta referenser, och det är därmed klarlagt att Göteborg inte hållit sig fullt ut till de selekteringsgrunder man angivit i ansökningsinbjudan. Att bortse från en faktor i selekteringen som man i ansökningsinbjudan har angivit är ett direkt brott mot LOU. Anbudssökanden som kunde ha erhållit goda vitsord hade kunnat erhålla bättre bedömning än vad nu skett och anbudssökanden som skulle kunnat få sämre vitsord har vid utebliven referenstagning fått en för bra bedömning. Det är fråga om ett uppenbart åsidosättande av LOU. Det är fel att anse att antalet installationer i sig utgör ett bevis för bättre kvalitet. En sak är att antalet installationer kan säga något om erfarenheten som sådan men någon automatik för kvalitativa aspekten går inte att utläsa.

Göteborg anför i yttrande tilläggsvis bland annat följande.

Alfa påstår att leverantörerna inte har fått någon information om vad som skulle ligga till grund för selekteringen, detta påstående är inte korrekt. I ansökningsinbjudan fanns en tydlig beskrivning av hur Göteborg skulle välja ut de fem sökande som gick vidare till nästa fas. Selektionen skedde i överensstämmelse med denna information. Att selektionen dokumenterades på visst närmare sätt i interna handlingar för att underlätta jämförelsen ändrar inte den bedömningen. Selektionens syfte har varit att begränsa antalet anbudssökande i enlighet med bestämmelsen i 11 kap. 3 § LOU.

Inte heller är Alfes påstående korrekt om att det skulle strida mot LOU att basera selektionen på kvantitativa metoder när man som i föreliggande fall angivit att de bästa anbuden skulle väljas ut. Det finns inget hinder i LOU mot att anse att erfarenhet från flera installationer innebär ett kvalitativt bättre sätt att uppfylla kravet än erfarenhet från färre installationer. Den

ifrågavarande selekteringen präglas inte av godtycke eller brist på objektivitet. Tvärtom har utvärderingsgruppen gjort en mycket grundlig och omfattande granskning av svaren och redovisat dessa internt i en särskild bilaga med poängsättning 1-3 som bevis för respektive bedömning.

Beträffande referenser är det riktigt att det i beskrivningen av selekteringsprocessen anges att bland annat referenser skulle vägas in. Göteborg valde att ta referenser i görligaste mån men åsatte dem värdet noll eftersom svarens kvalitet inte medgav en värdering. Förfarandet har varit lika för samtliga anbudssökande och inte missgynnat någon speciell anbudsgivare. Alfa har inte visat att de lidit skada som en följd av brott mot LOU och deras ansökan ska avslås.

Mål 1936-15

IntraPhone AB (IntraPhone) ansöker om överprövning och yrkar att upphandlingen ska göras om. IntraPhone anför i huvudsak följande.

Upphandlingen är behäftad med flertalet brister, vilka strider både mot uttryckliga bestämmelser i LOU samt mot de grundläggande upphandlingsrättsliga principerna. Göteborg har överträtt principerna om transparens- och likabehandling genom att vidta väsentliga förändringar i förfrågningsunderlaget. Härigenom har IntraPhone, som mot bakgrund av de krav som uppställdes i det förfrågningsunderlag som skickades ut till de leverantörer som hade kvalificerat sig efter anbudsansökan valt att avstå från att lämna anbud, lidit skada eller i vart fall riskerat att lida skada.

I samband med att kvalificerade leverantörer bjöds in att lämna anbud publicerade Göteborg förfrågningsunderlagets bilaga B "Teknikkrav".

IntraPhone ansåg att de teknikkrav som ställdes var allt för höga och att man omöjligt skulle kunna upprätta ett konkurrenskraftigt anbud utifrån

dessa utan att ta alldeles för stora risker, varför IntraPhone valde att inte lämna anbud. I ett sent skede publicerade Göteborg en reviderad version av bilaga B. I denna version har de grundläggande kraven sänkts markant. Bland annat har samtliga prestandakrav under del fem tagits bort. Även säkerhetskrav för IT-kontroller under punkt 3.4 samt säkerhetskrav för molntjänst under punkt 7.2 har strukits. De krav på prestanda och tillgänglighet som ställdes i den ursprungliga teknikkravbilagan påverkar bland annat hur stor serverpark och hur mycket hårdvara som leverantören behöver för att kunna uppfylla kraven. Kraven är direkt relaterade till kostnaden för att leverera i enlighet med förfrågningsunderlaget. Härav följer att Göteborg genom att ta bort dessa krav företog väsentliga förändringar av förfrågningsunderlaget. Hade IntraPhone känt till att kraven skulle komma att sänkas hade bolaget lämnat anbud, eftersom man skulle kunna ha möjlighet att uppfylla samtliga krav utan att ta alltför stora risker.

Vidare strider de väsentliga förändringarna av teknikkraven mot likabehandlingsprincipen även på grund av att de kan ha en påverkan på vilka leverantörer som valt att delta i upphandlingen. Att leverantörer ska behandlas på ett likvärdigt sätt innebär även att de tidsramar som den upphandlande myndigheten sätter inte får vara så snäva att vissa leverantörer gynnas framför andra. Den 1 september 2014 gick Göteborg ut med information om att kraven skulle revideras. Vid denna tidpunkt publicerades dock ingen information vad förändringarna skulle avse eller hur väsentliga dessa skulle vara. Det gick därför inte för leverantörerna att vid denna tidpunkt veta om de hade möjlighet att lämna ett konkurrenskraftigt anbud. De leverantörer som bjudits in av Göteborg att lämna anbud fick ta del av de reviderade teknikkraven den 11 september 2014. Sista dag att lämna anbud var den 21 september 2014, enligt tidigare förlängning, vilket innebär att leverantörerna hade tio dagar på sig att ta fram ett anbud. Detta är en alldeles för kort tid för att upprätta ett konkurrenskraftigt anbud i en så pass omfattande upphandling som det är fråga om i aktuellt fall. Flera leve-

rantörer hade sedan långt tidigare valt att kliva av anbudsprocessen. Att för dessa leverantörer starta upp anbudsarbetet igen och kunna ta fram ett bärkraftigt anbud på den korta tiden är inte möjligt. Kammarrätten i Göteborg har i mål nr 1132-10 uttalat att det, med hänsyn till likabehandlings- och transparensprincipen, inte är tillräckligt att annonsera väsentliga förändringar av förfrågningsunderlaget som en komplettering inom ramen för den pågående upphandlingen. I stället måste den upphandlande myndigheten avbryta upphandlingen och påbörja en ny. Om IntraPhone hade känt till att kraven skulle sänkas skulle hade man lämnat anbud och därmed haft möjlighet att tilldelas kontraktet. Det föreligger därför grund för att upphandlingen ska göras om.

Vidare har Göteborg föreskrivit en avtalstid som uppenbarligen överskrider den som föreskrivs i 5 kap. 3 § LOU, utan att ha särskilda skäl härför. För det fall förvaltningsrätten finner att det inte är fråga om ett ramavtal är den föreskrivna tiden ändå att betrakta som oskäligt lång. Den föreskrivna avtalstiden begränsar konkurrensen och strider därför mot proportionalitetsprincipen. IntraPhone går på grund härav miste om möjligheten att lämna anbud i en ny upphandling inom rimlig tid och IntraPhone har således lidit skada, eller i vart fall riskerat att lida skada.

I förfrågningsunderlagets bilaga H "Utkast Huvudavtal" under punkten 4.2 anges att avtalstiden vad gäller tillhandahållande av support och underhåll löper på sex år från faktisk dag för driftstart. Vidare anges att förlängning av avtalet får ske med två år vid två tillfällen. Detta innebär att den totala avtalstiden, om optionerna utnyttjas, blir tio år. Under punkt 4.3 framgår dessutom att avtalet, i övriga delar, löper på obestämd tid. Det framgår inte uttryckligen av förfrågningsunderlaget att Göteborg upphandlar ett ramavtal. Under punkt 1.3.2 framgår dock att IT-stödet som upphandlas kan komma att användas för andra än välfärdens verksamheter. Detta tyder på att det är fråga om ett ramavtal, eftersom andra verksamheter i Göteborgs

kommun kan avropa från avtalet om IT-stöd som tecknas efter denna upphandling. Enligt 5 kap. 3 § LOU får ramavtal löpa under längre tid än fyra år endast om det finns särskilda skäl. Göteborg har inte redovisat några särskilda skäl för den långa avtalstiden. En sådan lång avtalstid begränsar konkurrensen på ett otillbörligt sätt eftersom leverantörer som inte tilldelas kontrakt i denna upphandling måste vänta hela tio år på möjligheten att lämna anbud i en ny upphandling. Göteborg har således brutit mot LOU. IntraPhone lider eller i vart fall riskerar att lida skada härav och det finns skäl för att göra om upphandlingen.

För det fall förvaltningsrätten finner att avtalet inte ska betraktas som ett ramavtal menar IntraPhone att avtalstiden ändå är att anse som oskäligt lång. Analogi kan göras till bestämmelserna i LOU om ramavtal, vilket innebär att om en längre löptid än fyra år ska tillämpas krävs särskilda skäl härför och det rör sig om undantagssituationer. Undantagsbestämmelsen måste tolkas restriktivt och hur lång löptid som är motiverad måste utgå från en avvägning mellan proportionalitetsprincipen och de konkurrensbegränsande effekterna. Det krävs också att det finns ett samband mellan behovet av längre avtalstid och kontraktsföremålet. Dessutom är det upp till den upphandlande myndigheten att visa att det föreligger särskilda skäl för att en längre avtalstid ska vara befogad. I detta fall är det fråga om en omfattande upphandling med system som innebär stora uppstartskostnader för leverantören. Det är därför motiverat med en avtalstid som inte är allt för kort. Inom branschen är det vanligt att avtal, inklusive eventuella optioner, löper på ca 7-8 år. Göteborg har inte redogjort några skäl för varför det skulle vara motiverat med en längre löptid. Den föreskrivna avtalstiden är starkt konkurrensbegränsande. Göteborg har härutöver föreskrivit att avtalet i övriga delar löper på obestämd tid, vilket innebär att konkurrensen begränsas men också en osäkerhet för leverantörerna som inte vet när avtalet löper ut och en ny chans att tilldelas kontraktet kan uppkomma. Göteborg har genom att föreskriva en sådan lång avtalstid brutit mot såväl

proportionalitets- som transparensprincipen. IntraPhone har härigenom lidit, eller i vart fall riskerat att lida, skada och det förligger skäl för att upphandlingen ska göras om.

Göteborg bestrider IntraPhones yrkanden och anför i huvudsak följande.

Påståendet om att Göteborg har gjort väsentliga förändringar i underlaget i strid med LOU är inte korrekt. Förändringarna har varit ett led i det förhandlade förfarandet och det har varit tydligt för leverantörerna att förändringar av underlaget skulle komma att ske under upphandlingens gång. För att möjliggöra förhandlingsutrymme och flexibilitet i upphandlingen har samtliga utkast till avtalstext markerats med ”utkast till avtalsförslag inför förhandling med leverantörer”. Beträffande den av IntraPhone anförda Teknikbilagan B framgår tydligt av underlaget att denna ska gås igenom i en dialogfas med leverantören. Först efter dialogen ska Göteborg ta ställning till om leverantörerna uppfyller kraven eller inte, se s. 3 i Teknikbilaga B. Det ska vidare uppmärksammas att IntraPhone den 25 augusti 2014 underrättades om på vilket sätt Teknikbilagan blivit justerad. Man inledde också en dialog med Göteborg den 2 september 2014 kring förändringarna i Teknikbilagan. IntraPhone hade därmed, i likhet med övriga leverantörer, möjlighet att justera sitt slutliga anbud efter förändringarna. IntraPhone påstår i sin ansökan att leverantörerna hade för kort anbudstid till sitt förfogande. Påståendet är inte korrekt. Leverantörerna har haft lång tid på sig att sätta sig in i Göteborgs behov genom det förhandlade förfarandet med successiva steg. Att revideringar skulle komma att ske i förhandlad upphandling kan inte heller ha kommit som en överraskning för en normalt bevandrad leverantör. Den aktuella anbudstiden har varit väl avpassad med hänsyn till de begränsade revideringar som gjorts under upphandlingen. De skäl som IntraPhone angav när man drog sig ur upphandlingen var inte heller att anbudstiden skulle ha varit för kort. I stället angavs att man var tvungen att utveckla funktioner i det offererade systemet innan systemvis-

ning, något som var förenat med stora kostnader. Därutöver anfördes att man inte gillade e-auktion.

Avtalets löptid är 4 + 1 + 1 år, dvs. maximalt sex år. Avtalet är inte ett ramavtal utan en så kallad objektsupphandling, dvs. köp av ett system. Göteborgs införande av ett sådant system som är aktuellt i upphandlingen är förknippat med stora initialkostnader i form av utbildning av personal m.m. Även leverantörerna har sannolikt stora initiala kostnader. Avtalstiden har utformats mot denna bakgrund.

IntraPhone har inte visat på vilket sätt de lidit skada som en följd av brott mot LOU. Det bolaget har självmant valt att inte gå vidare i upphandlingen. Den anbudsgivare som väljer att inte lägga anbud bär enligt fast praxis själv risken för att inte kunna fullgöra sin bevisbörda vid händelse av en upphandlingsrättslig process, se Kammarrättens i Sundsvall dom den 20 december 2011 i mål nr 2458-11 och EU-domstolens dom i mål C-230/03 Grossman. IntraPhone har inte gjort sannolikt att de skulle ha tilldelats kontraktet om de gått vidare i upphandlingen. Tvärtom har IntraPhone självt, som motivering till varför man drog sig ur upphandlingen, anført att man skulle haft för stora initiala kostnader för systemanpassning. IntraPhones ansökan ska avslås.

IntraPhone anför i yttrande tilläggsvis i huvudsak följande.

Visserligen framgår det av underlaget att upphandlingen genomförs som ett förhandlat förfarande. Dock ska förhandlingsfasen syfta till att anpassa anbudet till förfrågningsunderlaget, inte att anpassa förfrågningsunderlaget till inkomna anbud. Det har inte heller stått klart för leverantörerna på vilket sätt och i vilken omfattning förändringar av underlaget kan komma att ske efter förhandlingsfasen. Genom att vidta väsentliga förändringar av förfrågningsunderlaget under upphandlingsprocessen säkerställs inte att

upphandlingen genomförs på ett transparent sätt och att leverantörer behandlas likvärdigt. Av Teknikbilaga B framgår att den bilagan ska gås igenom mellan Göteborg och leverantören, inte att någon förändring av teknikkraven kan komma att ske. Påståendet om att IntraPhone skulle ha underrättats den 25 augusti 2014 om på vilket sätt Teknikbilagan blivit justerad är inte korrekt. De reviderade kraven publicerades den 11 september 2014 och det var först då IntraPhone underrättades om vad förändringarna avsåg och omfattningen av dessa. IntraPhone har inte påstått att man inte beretts möjlighet att justera sitt anbud efter att den reviderade Teknikbilagan publicerades. Det som har ifrågasatts är den tid som leverantörerna fått på sig att utforma sitt anbud. IntraPhone håller inte med om att tiden som leverantörerna fick på sig att lämna in sina slutliga anbud var tillräckligt lång. Med hänsyn till de omfattande revideringarna anser IntraPhone att det inte på tio dagar som leverantörerna hade på sig var möjligt att ta fram ett bärkraftigt anbud, särskilt med beaktande av att IntraPhone på grund av att de ursprungliga kraven var allt för höga hade valt att lägga anbudsarbetet åt sidan. Att IntraPhone inte angivit den korta anbudstiden som skäl när man valde att avstå från att lämna anbud saknar relevans eftersom ändringarna, oaktat anbudstiden, varit så pass omfattande att det inte kan utslutas att anbudsgivare avstått från eller varit förhindrade att lämna konkurrenskraftiga anbud.

Av den bilaga som Göteborg har kommit in med i yttrande framgår att avtalets maximala löptid är sex år i den del som avser tillhandahållandet av Support och underhåll. IntraPhone vill dock påpeka att denna bilaga, vilken benämns "Bilaga – H2 Huvudavtal Moln", har justerats från den bilaga, "Bilaga H Utkast Huvudavtal" som publicerades i samband med förfrågningsunderlaget. IntraPhone har aldrig tidigare fått ta del av det reviderade huvudavtalet och det var således först när man fick del av Göteborgs andra yttrande i aktuellt mål som man fick kännedom om att löptiden ändrats till maximalt sex år. Trots att avtalets löptid avseende tillhandahållandet av

Support och underhåll har sänkts kvarstår problemet med en omotiverat lång avtalstid. I punkt 4.3 i ”Bilaga – H2 Huvudavtal Moln” anges att avtalet löper på obestämt tid i övriga delar av avtalet. Till övriga delar hänförs bland annat tillhandahållandet av det system som upphandlas. Tillhandahållande av det verksamhetssystem som upphandlas innebär att upphandlande myndighet köper licensen till systemet. Att föreskriva en obestämd avtalstid för en sådan väsentlig del av avtalet är starkt konkurrenshämmande. Detta eftersom det i praktiken innebär att det system som den leverantör som tilldelas kontrakt i denna upphandling tillhandahåller och installerar hos upphandlande myndighet aldrig kommer att bytas ut, så länge upphandlande myndighet är nöjd med systemet. Detta får till följd att inte heller någon annan leverantör kan utföra support och underhåll avseende ett system som denne själv inte tillhandahåller. Följden av att en obestämd avtalstid föreskrivs för övriga delar av avtalet blir således att framtida upphandlingar av Support och underhåll i praktiken kommer att vara riktade mot den leverantör som tilldelas kontrakt i denna upphandling.

I realiteten innebär utformningen av villkoren avseende avtalstiderna att även avtalstiden avseende Support och underhåll löper på obestämd tid. En sådan ordning står i strid med syftet bakom upphandlingsreglerna eftersom den är starkt konkurrensbegränsande och strider också mot proportionalitetsprincipen.

IntraPhone ifrågasätter riktigheten av Göteborgs påstående om att Teknikbilagan inte innehållit några obligatoriska krav utan endast varit ett underlag för förhandling. Teknikbilagan, såväl före som efter revideringen, benämns som ”Bilaga B – Teknikkrav”. Denna benämning talar för att bilagan innehåller de krav som ska uppfyllas för att anbud ska kvalificeras. Flertalet av kraven är uppställda med ordet ska, vilket inte kan tolkas på annat sätt än att det är fråga om obligatoriska krav som måste uppfyllas. Härutöver framgår inte av de handlingar som publicerats att Teknikbilagan

endast skulle ha varit ett underlag för förhandling eller att de krav som uppställs där i kan komma att revideras. Av detta följer att Teknikbilagan inte kan betraktas som något annat än en sammanställning av de ska-krav som anbudsgivaren måste uppfylla.

Användandet av ett förhandlat förfarande medger inte så omfattande revideringar av underlaget som det är fråga om i detta fall. Användningen av ett förhandlat förfarande syftar i stället till att anpassa anbuden efter förfrågningsunderlaget.

Det faktum att någon begäran om förlängd anbudstid inte kom in kan inte läggas IntraPhone till last på ett sådant sätt att det skulle förta deras rätt att begära överprövning. Det är inte i den korta anbudstiden som brott mot LOU föreligger utan i de väsentliga förändringar av skall-krav som har företagits samt den obegränsade avtalstid som föreskrivs.

Förändringarna i Teknikbilagan innebär bland annat att det ställs lägre krav på leverantörernas serverpark, serviceorganisation och de arbetsinsatser som är nödvändiga för att kunna leverera i enlighet med avtalet. Detta innebär således lägre kostnader för anbudsgivaren. Att kraven sänkts markant medför följaktligen att ett anbud med lägre pris hade kunnat lämnas. Härav följer att IntraPhone hade kunnat utforma ett anbud med lägre priser om man i tillräckligt god tid hade känt till att skall-kraven skulle komma att sänkas. Det kan inte uteslutas att ett sådant anbud hade varit tillräckligt konkurrenskraftigt för att IntraPhone skulle ha tilldelats kontraktet.

Göteborg anför i yttrande tilläggsvis i huvudsak följande.

Avtalstiden om totalt sex år är väl avvägd mot bakgrund av de kostnader som leverantörerna och Göteborg har för införandet av systemet. Omfattningen av kostnaderna har blivit klarlagda först under förhandlingarna,

varför avtalstiden har justerats. Av handlingarna har framgått att justeringar av avtalet skulle komma att ske efter förhandlingarna, något som också blev fallet när det gäller avtalstiden.

IntraPhone påstår att förändringar av ska-krav skett i upphandlingen vilket är fel. Av vald upphandlingsform och handlingarna har tydligt framgått att en förhandling om de närmare villkoren skulle komma att ske under upphandlingens gång. Teknikbilagan har alltså inte innehållit obligatoriska krav utan varit ett underlag för förhandling. Den förhandlade upphandlingen har valts just med hänsyn till att i upphandlingen säkerställa ett tillräckligt mått av flexibilitet inför olika sätt att tillmötesgå Göteborgs behov inom ett komplext område.

Leverantörerna erhöll förfrågningsunderlaget som skulle bli föremål för förhandling den 16 juni 2014. Förfrågningsunderlaget innehöll bland annat fyra bilagor med krav. Den 2 september 2014 publicerades information om att en av bilagorna, Teknikbilagan, skulle revideras. Den 11 september 2014 publicerades den reviderade Teknikbilagan där ett antal förhandlingsbara krav tagits bort. Anbuderna skulle vara inne den 21 september 2014. Det är alltså korrekt som IntraPhone uppgivit att revideringen i Teknikbilagan publicerades den 11 september 2014. Dock vidhåller Göteborg att leverantörerna erhöll tillräckligt med tid för de begränsade förändringar som vidtogs. Inga nya krav tillkom den 11 september 2014 och leverantörerna fick nästan tre månader på sig att sätta sig in i upphandlingen och Göteborgs behov. Ingen begäran om förlängning har kommit in till Göteborg. En sådan begäran hade varit möjlig att tillmötesgå eftersom underlagen endast kommit inbjudna leverantörer till del.

IntraPhone uppgav vid tillfället för att frivilligt lämna upphandlingen bland annat att priserna efter en e-auktion kunde förväntas vara på en nivå där kontraktet inte skulle vara tillräckligt lönsamt för IntraPhone.

E-auktionerna genomfördes sedermera med sänkta priser som följd. Sammantaget ger IntraPhones beslut att lämna upphandlingen med tillhörande motivering anledning att ifrågasätta om IntraPhone varit tillräckligt konkurrenskraftigt för att tilldelas kontraktet om de kvarstannat i upphandlingen. IntraPhone har inte presenterat något konkret stöd för påståendet att de kunnat erhålla kontraktet om de kvarstannat i upphandlingen.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Av 16 kap. 6 § LOU framgår att om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts.

Enligt 2 kap. 15 § LOU avses med ramavtal ett avtal som ingås mellan en eller flera upphandlande myndigheter och en eller flera leverantörer i syfte att fastställa villkoren för senare tilldelning av kontrakt under en given tidsperiod.

Av 11 kap. 3 § LOU följer att vid bland annat förhandlat förfarande med annonsering får den upphandlande myndigheten begränsa antalet anbudssökande som den kommer att bjuda in att lämna anbud eller förhandla med. Vidare följer att den upphandlande myndigheten i annonsen ska ange vilka

kriterier eller regler som den kommer att tillämpa vid valet av anbudssökande samt det lägsta antal anbudssökande, och i förekommande fall det högsta antal, som kommer att bjudas in.

Utredningen

I förfrågningsunderlaget/anbudsinbjudan anges bland annat följande.

1.6 BEDÖMNING AV ANSÖKNINGAR

1.6.1 Bedömningar av ansökningar

Bedömningen av ansökningar görs på följande sätt.

Formell kontroll

Kontroll att begärd dokumentation lämnats. Om väsentliga uppgifter utelämnats kan ansökan komma att förkastas.

Kvalificering

Kontroll av lämnade uppgifter och verifiering av att ställda kvalificeringskrav är uppfyllda. Om något kvalificerande krav inte är uppfyllt förkastas ansökan. Om fler än fem (5) ansökningar uppfyller ställda kvalificeringskrav kommer selektering av ansökningar att ske enligt nedan.

Selektering

Begränsning av antal sökande kommer att ske genom att välja ut de bästa ansökningarna.

1.6.2 Selektion

De ”bästa” bygger på en samlad bedömning av lämnade svar jämfört med beskrivningen av upphandlingsobjektet och stadens målbild. I den samlade bedömningen kommer bland annat sättet på vilket krav uppfylls samt omdömen från referenstagning att vägas in.

De fem (5) ansökningar som enligt ovan uppfyller ställda krav och som sammantaget bedöms medföra bäst överensstämmelse med upphandlings-

objektet kommer att bjudas in till steg 2 i upphandlingen (den egentliga anbudsfasen).

Den samlade bedömningen kommer att genomföras av en grupp personer med representation från verksamheten.

1.6.3 Kvalificerande krav

Beträffande krav är det endast krav listade under "Kvalificerande krav" som är kvalificerande.

Förvaltningsrättens bedömning

Förvaltningsrättens prövning utgör en kontroll av om det finns skäl att ingripa mot upphandlingen på grund av att den upphandlande myndigheten har brutit mot principerna i 1 kap. 9 § LOU eller någon annan bestämmelse i lagen. En förutsättning för att sådant ingripande enligt LOU är att överträdelsen har medfört att en leverantör har lidit eller kan komma att lida skada.

Mål 1821-15

Göteborg har valt att använda sig av förhandlat förfarande i den aktuella upphandlingen. Förfarandet innebär en process i olika steg, där Göteborg efter genomgång av om anbudssökanden uppfyller de grundläggande kraven i upphandlingen, vid selektering valt ut ett antal leverantörer som har fått komma in med slutliga anbud. Alfa har inte varit bland de leverantörer som fått komma in med sina slutliga anbud.

Alfa har anfört att Göteborgs metod för selektering inte har varit transparent eller likabehandlande och att den har medfört godtycklighet. Göteborg har i förfrågningsunderlaget under punkt 1.6 bland annat beskrivit hur bedömningen av ansökningar och selektering kommer att gå till. Om fler än

fem ansökningar uppfyller ställda kvalificeringskrav kommer en selektering att ske. Göteborg har angett att selekteringen bygger på att de bästa ansökningarna kommer att väljas genom att en samlad bedömning görs av lämnade svar jämfört med beskrivningen av upphandlingsobjektet och stadens målbild och att det i den samlade bedömningen bland annat kommer att vägas in sättet på vilket krav uppfylls och omdömen från referenstagning.

I 11 kap. 3 § LOU anges bland annat att den upphandlande myndigheten i annonsen ska ange vilka kriterier eller regler som den kommer att tillämpa vid valet av anbudssökande. De kriterier som avses är bland annat leverantörens ekonomiska samt yrkesmässiga och tekniska kunskap och kapacitet och kriterierna ska enligt direktivet vara objektiva och icke-diskriminerande, vilket följer av 1 kap. 9 § LOU (jfr prop. 2006/07:128 s. 393). Göteborg har i målet anfört att selekteringen har skett i överensstämmelse med den information som funnits i ansökningsinbjudan och att en utvärderingsgrupp bestående av personer med särskild insikt i Göteborgs behov bedömt hur väl de inkomna anbuden motsvarar behoven. Gruppen har redovisat sin granskning internt och har då använt poängsättning 1-3 som bevis för respektive bedömning.

Förvaltningsrätten konstaterar att den beskrivning av hur selektering ska ske enligt punkt 1.6.2 i förfrågningsunderlaget inte ger en tydlig bild av vad det är Göteborg kommer att lägga vikt vid vid sin bedömning, och det nämns ingenting om att någon poängsättning kommer att äga rum på så sätt som har skett eller vad som krävs för att uppnå de särskilda poängen. Selektionsmodellen får mot bakgrund av vad som kommit fram i målet anses brista i transparens och Alfa får i vart fall ha riskerat att lida skada på grund av Göteborgs agerande. Den aktuella bristen är hänförlig till det konkurrensuppsökande skedet och kan därför inte åtgärdas på annat sätt än att upphandlingen ska göras om.

Mål 1936-15

Förvaltningsrätten ska i målet pröva IntraPhones ansökan om överprövning och därvid ta ställning till om upphandlingen strider mot LOU. Vad parterna anfört om IntraPhones tidigare uppgifter om anledningen till att det inte kommit in med anbud ingår inte i denna prövning.

Förvaltningsrätten konstaterar inledningsvis att IntraPhone anfört att den aktuella upphandlingen skulle röra ramavtal. Göteborg har uppgett att upphandlingen inte rör ramavtal utan är en så kallad objektsupphandling eftersom den rör köp av ett system. I förfrågningsunderlaget anges inte att det är ett ramavtal som upphandlas och det finns heller inte något annat som tyder på att det skulle vara fråga om ett ramavtal. Förvaltningsrätten finner därför att bestämmelsen i 5 kap. 3 § LOU om avtalstid gällande ramavtal inte är tillämplig i målet.

IntraPhone har anmärkt på att även om upphandlingen inte avser ramavtal är den tänkta avtalstiden i den del som avser tillhandahållande av support och underhåll för lång med en total löptid om tio år om optionerna utnyttjas. Göteborg har i yttrande den 9 mars 2015 bifogat ett avtalsutkast där det anges att löptiden kan bli maximalt tio år. Göteborg har senare i yttrande den 2 april 2015 kommit in med ett annat avtalsutkast där det anges att den totala löptiden kan bli maximalt sex år. IntraPhone har anfört att det i branschen är vanligt med en löptid på sju till åtta år för liknande avtal. Förvaltningsrätten anser mot denna bakgrund att vad IntraPhone har anfört rörande avtalets löptid i den delen inte kan anses innebära att Göteborg har brutit mot bestämmelserna i LOU. Inte heller vad som anförts om avtalets löptid i övriga delar kan anses strida mot bestämmelserna i LOU.

LOU innehåller inte detaljerade bestämmelser om ändring, förtydligande och komplettering i förfrågningsunderlaget. En åtgärd som innebär att för-

frågningsunderlaget ändras under pågående upphandling får därför bedömas enligt de allmänna principer som upphandlingslagstiftningen bygger på och som kommer till uttryck i 1 kap. 9 § LOU. En förändring som innebär väsentliga förändringar i förhållande till det ursprungliga förfrågningsunderlaget kan inte anses vara tillåten. I målet är ostridigt att Göteborg någon av de första dagarna i september 2014 publicerade information om att en av bilagorna, Teknikbilagan, skulle revideras. Den reviderade bilagan publicerades sedan den 11 september 2014 och sista anbudsdag var den 21 september 2014. Göteborg har bland annat anfört att ändringarna av bilagan är en del i det förhandlade förfarandet och IntraPhone har bland annat anfört att ändringarna innebär sådana väsentliga förändringar av förfrågningsunderlaget som inte är tillåtna enligt LOU.

Vid ett förhandlat förfarande kan parterna inte förhandla om de krav och kriterier som uppställts i annonsen eller förfrågningsunderlaget, eftersom det inte är möjligt att på ett väsentligt sätt ändra förutsättningarna för en upphandling. Det enda som är möjligt att förhandla om är innehåller i anbudet (se Andrea Sundstrand, Offentlig upphandling – en introduktion, 2013, s. 197).

Den reviderade teknikbilagan skiljer sig från den ursprungliga på så sätt att ett flertal krav har tagits bort. Avsnitten om säkerhetskrav för IT-miljö under punkt 3.4, hela avsnitt 5 om prestandakrav och avsnittet om säkerhetskrav för molntjänst under punkt 7.2 i den ursprungliga versionen har tagits bort helt. I den ursprungliga teknikbilagan anges under punkten 2 Förutsättningar bland annat att leverantören ska besvara varje fråga/krav så utförligt som möjligt och därmed bekräfta att kravet uppfylls av leverantören och IT-stödet. Vidare anges att respektive leverantörs svar kommer att följas upp och verifieras i samband med möten under dialogfasen, att representanter från Göteborg går igenom svaren och klarlägger eventuella oklarheter och att Göteborg kommer att ta slutlig ställning till om leveran-

tören kan leva upp till de tekniska krav som Göteborg ställer i den aktuella bilagan. Flera av kraven får enligt ordalydelsen uppfattas som obligatoriska krav. Genom att sådana obligatoriska krav har tagits bort anser förvaltningsrätten att borttagandet av de aktuella kraven innebär en sådan väsentlig förändring av förfrågningsunderlaget som inte är tillåten.

För att upphandlande myndighet ska tillgodose likabehandlings- och transparensprinciperna är det inte tillräckligt att upphandlande myndighet, så som i aktuellt fall, endast publicerar väsentliga förändringar av förfrågningsunderlaget i en komplettering inom ramen för den pågående upphandlingen. Upphandlande myndighet måste i dessa fall formellt avbryta den pågående upphandlingen och påbörja en ny upphandling genom att publicera ett meddelande om den nya upphandlingen. Förändringarna av villkoren i förfrågningsunderlaget kan ha medfört att det har funnits leverantörer som avhållit sig från att ge in anbud. De förändringar som Göteborg har gjort får därför anses innebära att Göteborg har brutit mot likabehandlings- och transparensprinciperna (jfr Kamrarrättens i Göteborg dom den 2 juni 2010 i mål nr 1132-10).

IntraPhone har anfört att det bolaget inte lämnat in något anbud med utgångspunkt i att det bolaget utgått från de ursprungliga teknikkraven som senare tagits bort. Göteborgs förfarande att ha tagit bort ett flertal krav och endast annonserat förändringarna inom ramen för upphandlingen har inneburit att bolaget i vart fall riskerat att lida skada. Den aktuella bristen är hänförlig till förfrågningsunderlaget och kan därför inte åtgärdas på annat sätt än att upphandlingen ska göras om.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1 B LOU)

Ann Rittri

Rådman

Föredragande i målet har varit föredragande juristen Markus Zander.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress

där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt:

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, eller
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.